

# Област Велико Търново

▶ Население (2016)	243 633
▶ Територия (кв.км)	4661,6
▶ Брой на населените места	337
▶ Дял на населението в градовете (%)	70,1



## Общ преглед

Брутният вътрешен продукт на човек от населението, както и средната годишна заплата в областта нарастват със сходни със средните за страната темпове, но стойностите им остават значително по-ниски. Причина за относително високата заетост и ниската безработица може да се търси в сравнително добрата образователна структура на населението в областта. Областта изостава значително от средните за страната стойности в показателите за предприемачество и инвестиции. Усредненият размер на местните данъци и такси в общините от областта поставя

Велико Търново сред областите с най-високи ставки. Областта е със силно влошена демографска картина. Индикаторите за състоянието на образованието в областта поставят Велико Търново на трето място след столицата и област Смолян. Същевременно здравеопазването в областта е сред най-лошо представящите се. Велико Търново е сред областите с най-висока разкриваемост на престъпленията, но бързината на правораздаването изостава от средната за страната. Богатото историческо наследство в областта я поставя сред областите с богат културен живот.

### ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо    Незадоволително    Средно    Добро    Много добро



#### Доходи и условия на живот



#### Пазар на труда



#### Инвестиции



#### Инфраструктура



#### Данъци и такси



#### Администрация



### СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо    Незадоволително    Средно    Добро    Много добро



#### Демография



#### Образование



#### Здравеопазване



#### Сигурност и правосъдие



#### Околна среда



#### Култура



## ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

### Доходи и условия на живот ●●●

БВП на човек от населението, както и средната годишна заплата в област Велико Търново нарастват със сходни със средните за страната темпове през 2015 г. спрямо 2014 г., но стойностите им остават значително по-ниски. БВП на човек в областта достига 8288 лв. при 12 339 лв. за страната, а средната годишна брутна заплата се увеличава до 8213 лв. при 10 535 лв. за страната.

През 2016 г. в областта се наблюдава рязко нарастване на доходите на домакинствата и разликата със средните за страната стойности намалява значително. Въпреки това средните доходи на лице от домакинството остават по-ниски от средните за страната – 4967 лв. при 5167 лв. за страната.

Делът на населението, живеещо с материални лишения, както и този на населението, живеещо под линията на бедност за страната, се задържат на сравнително високи нива.

### Пазар на труда ●●●●●

През 2016 г. икономическата активност в страната намалява след няколкогодишен ръст, но тази в област Велико Търново продължава да се увеличава и да изпреварва повечето области в страната. Това води до повишаване на безработицата в областта, но тя остава около средното за страната ниво – 7,6% при 7,7% в страната. Заетостта в областта се задържа на 65,0%, но остава над стойността за страната (63,4%).

Причина за относително високата заетост и ниската безработица може да се търси в сравнително добрата образователна структура на населението в областта. Делът на висшите сред населението на възраст 25–64 години се увеличава и е съизмерим със средните стойности в страната, а делът на тези с основно и по-ниско образование се свива до 14,3% при 17,7% за страната през 2016 г.

Проблем за пазара на труда остава застаряването на населението. Коефициентът на демографско заместване като отношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години е 56,2% при 62,8% за страната. Това означава, че на всеки 100 души, които през следващите няколко години ще излязат от пазара на труда, се падат 56 младежи, които ще заемат тяхното място.

### Инвестиции ●●

Областта изостава значително от средните за страната стойности в показателите за предприемачество и инвестиции. През 2015 г. броят на предприятията отново се повишава с по-нисък темп от този за страната и достига 43 на 1000 души от населението в областта при 55 на 1000 души в страната. Разходите за придобиване на ДМА спрямо населението се увеличават значително през 2015 г., но остават с около 1/3 от средните стойности за страната. Чуждите инвестиции пък са над 6 пъти по-ниски – 500 евро/

човек с натрупване към края на 2015 г. при 3250 евро/човек в страната.

Областта изостава и по усвояване на европейски средства. Към 30 юни 2017 г. по оперативните програми на бенефициенти от областта са изплатени 1157 лв./човек при 1344 лв./човек в страната. Най-много са усвоили общините Свищов и Велико Търново, а най-малко – Сухиндол и Полски Тръмбеш, които са сред общо десетте общини в България, усвоили под 100 лв./човек от населението.

### Инфраструктура ●●

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е висока от тази в страната, но делът на автомагистралите и първокласните пътища изостава – през 2016 г. той е 16,3% при 18,6% в страната. Това е и едно от обясненията за ниския дял на пътищата в добро състояние – 25,4% при 41,5% в страната.

Достъпът на домакинствата до интернет, както и делът на лицата, използвали интернет през последните 12 месеца, намаляват слабо спрямо 2015 г., но отново са съизмерими със стойностите за страната.

### Данъци и такси ●

Усредненият размер на местните данъци и такси в общините от областта поставят Велико Търново на четвърто място по най-високи ставки след столицата, Варна и Бургас. Всички разгледани местни данъци и такси средно за областта са по-високи от средните за страната с изключение на годишния патентен данък за търговия на дребно и данъка за таксиметров превоз. Велико Търново е сред областите с най-висока ставка за данъка върху превозните средства и леките автомобили с мощност от 74 до 110 kW и най-висок размер на данъка върху недвижимите имоти на юридическите лица.

Нещо повече – през 2017 г. редица общини в областта повишават размерите на местните данъци и такси.

### Администрация ●●●

Велико Търново отново се нарежда сред областите със сравнително висока прозрачност на органите на местното самоуправление. Оценката на администрацията за развитието на електронното управление в общините от областта също се повишава и остава по-висока от средната за страната и през 2017 г., но услугите на „едно гише“ изостават.

Покритието на кадастралната карта в областта остава два пъти по-ниско от средното за страната – 11% при 23% в страната. Единствено община Златарица е изцяло обхваната от кадастъра, докато общините Лясковец и Стражица все още са с 0% покритие от кадастъра. Единственото повишение през 2016 г. спрямо 2015 г. е в община Велико Търново.

## СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●●

### Демография ●●●

Областта е със силно влошена демографска картина. За 2016 г. коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това на 0–14 години нараства до 180% при 147% за страната. Коефициентът на естествен прираст слабо се увеличава през 2016 г., но остава сравнително нисък със стойност  $-8\%$  при  $-6\%$  за страната. Коефициентът на механичен прираст също остава отрицателен.

Сравнително малък дял от населението на областта живее в градовете – 70,1% при 73,3% за страната, което обяснява и по-слабата гъстота на населението – 1093 души/кв.км при 1543 души/кв.км в страната.

### Образование ●●●●●

Индикаторите, измерващи състоянието на образованието в областта, поставят Велико Търново на трето място след столицата и област Смолян. И през 2016 г. област Велико Търново остава начело на класацията по брой студенти спрямо населението (90 на 1000 души от населението при 34 на 1000 души средно за страната), въпреки че за поредна година студентите намаляват, следвайки общата тенденция в страната.

Коефициентът на записване в V–VIII клас намалява, но остава близо до средния за страната. Намалява и броят на отпадналите от основното и средното образование. През 2016 г. областта успява да привлече значителен брой преподаватели в основното и средното образование и броят им достига 85 на 1000 ученици при 75 на 1000 ученици в страната. Средният успех на матурите по БЕЛ за зрелостниците от областта се повишава и е съизмерим със средния резултат в страната през 2017 г.

### Здравеопазване ●

Индикаторите за здравеопазването поставят област Велико Търново сред най-лошо представящите се области (следвана единствено от областите Ямбол и Търговище).

Велико Търново е сред областите с най-остър недостиг на лекари. На един общопрактикуващ лекар отговарят 1743 души от населението (при 1611 души в страната), а на един лекар от водеща специалност – 704 души от населението (при 530 души в страната) през 2016 г. В допълнение делът на здравноосигурените в областта продължава да е един от най-ниските в страната (84% при 88% в страната през 2016 г.).

Относителният дял на болничните легла и този на преминалите за лечение болни в областта също са сравнително ниски. На 1000 души от местното население има 3,1 легла в МБАЛ (при 5,1 на 1000 души в страната), а преминалите за лечение болни са 155 на 1000 души (при 235 на 1000 души в страната) през 2016 г.

### Сигурност и правосъдие ●●●

Въпреки че натовареността на наказателните съдии в окръжния съд е значително по-ниска от тази в страната – един съдия разглежда средно по 7 дела на месец спрямо над 9 дела на месец средно за страната през 2016 г., бързината на правораздаването е по-ниска от средната за страната. Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, в област Велико Търново остава 91% при 89% за страната, но делът на висящите дела се увеличава до 10% при 8% за страната.

През 2016 г. Велико Търново е сред областите с най-висока разкриваемост на престъпленията. От регистрираните през годината престъпления са разкрити над 65% при 48% за страната. Регистрираната престъпност остава по-ниска от средната – 11,1 престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от населението при 12,6 на 1000 души в страната.

### Околна среда ●●●●●

През 2015 г. замърсяването на въздуха в областта намалява драстично и вече е значително под средните стойности за страната, достигайки 46,6 т/кв.км емисии на въглероден диоксид при 323,8 т/кв.км за страната. Образованите битови отпадъци също остават под средните за страната.

Сравнително ниската урбанизация на областта обяснява по-малката осигуреност на населението с канализация. Все пак този показател, както и свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води през 2015 г. нарастват и се доближават до средните за страната.

### Култура ●●●●●

Богатото историческо и културно наследство в областта я поставя на второ място в страната (след област Габрово) по брой на посещенията в местните музеи с 1945 посещения на 1000 души от населението при 734 на 1000 души в страната през 2016 г. Със значителна преднина областта е на първо място по посещения в библиотеките. С 2277 посещения на 1000 души от населението разликата със средните стойности за страната (605 на 1000 души) е близо четири пъти.

Посещенията в театрите в областта се увеличават през 2016 г. и достигат 125 на 1000 души население, но остават под средните за страната – 322 на 1000 души от населението. Посещенията в кината в областта пък са 338 на 1000 души, или над два пъти по-малко от средните за страната през 2016 г.

## Ключови показатели за област Велико Търново

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	7145	7415	7802	7832	8288	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3648	4043	4385	4288	4180	4967
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6488	6742	7262	7662	8213	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	24,5	18,5	30,2	24,4	30,8	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	61,6	63,9	65,5	68,1	69,8	70,3
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	54,3	55,0	54,8	60,0	65,0	65,0
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	11,7	13,8	16,2	11,7	6,8	7,6
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	21,5	23,5	26,6	27,3	26,9	27,3
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	39	40	40	41	43	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1516	1482	1576	1541	2056	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	284	331	355	434	500	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	45,0	41,0	46,6	55,0	60,7	56,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	30,2	23,6	25,7	27,7	26,7	25,4
Покритие на кадастъра (%)	6,0	6,0	6,0	6,7	10,4	11,0

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-7,9	-7,9	-6,9	-8,2	-8,2	-8,0
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-2,0	-3,0	-2,7	-5,2	-3,1	-3,3
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,38	4,19	4,27	4,24	4,24	4,10
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	5,62	6,16	6,61	5,46	6,20	8,56
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	82,3	81,4	80,6	78,7	78,2	77,7
Дял на здравноосигурените лица (%)	84,2	83,3	82,2	83,1	84,5	84,2
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	138,9	142,2	146,9	149,4	146,4	155,2
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	14,2	13,2	11,8	10,7	11,4	11,1
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	58,4	62,5	61,6	60,1	57,5	65,4
Дял на висшите наказателни дела (%)	8,4	8,6	7,4	8,0	9,5	10,0
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	43,9	44,2	44,5	44,8	61,7	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	157,2	119,2	148,6	131,1	46,6	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	376	340	396	471	444	338
Посещения в театрите на 1000 души от населението	67	102	123	122	71	125